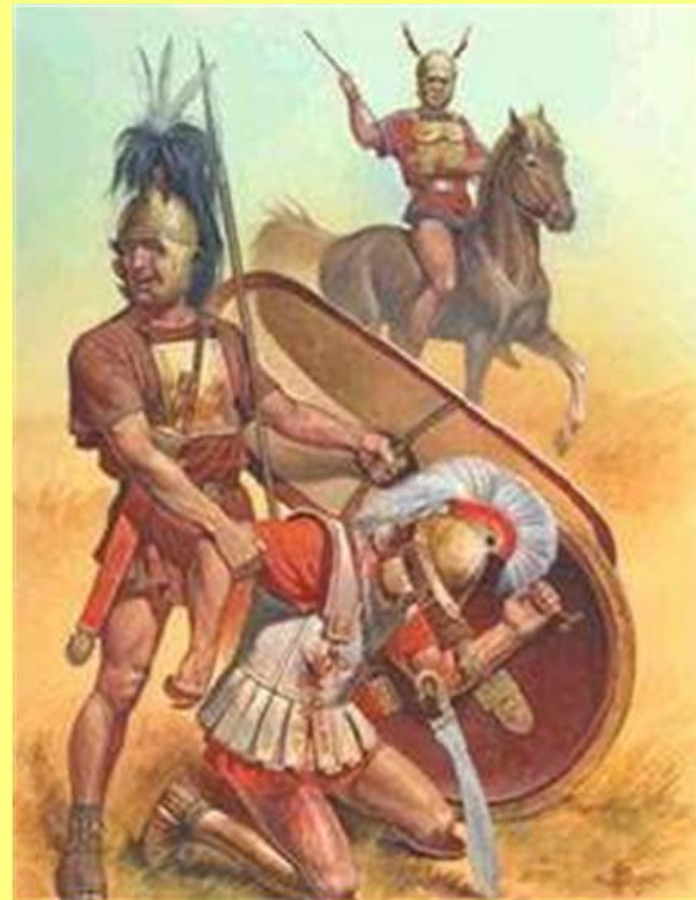

STAROVĚKÝ ŘÍM - 2. ČÁST

DOBYTÍ MAKEDONIE A ŘECKA

1. Řecko dobyto ve 3 válkách
2. ve 2. stol. př. n. - připojena Makedonie, později Řecko
3. Řím se stal světovou říší - impériem

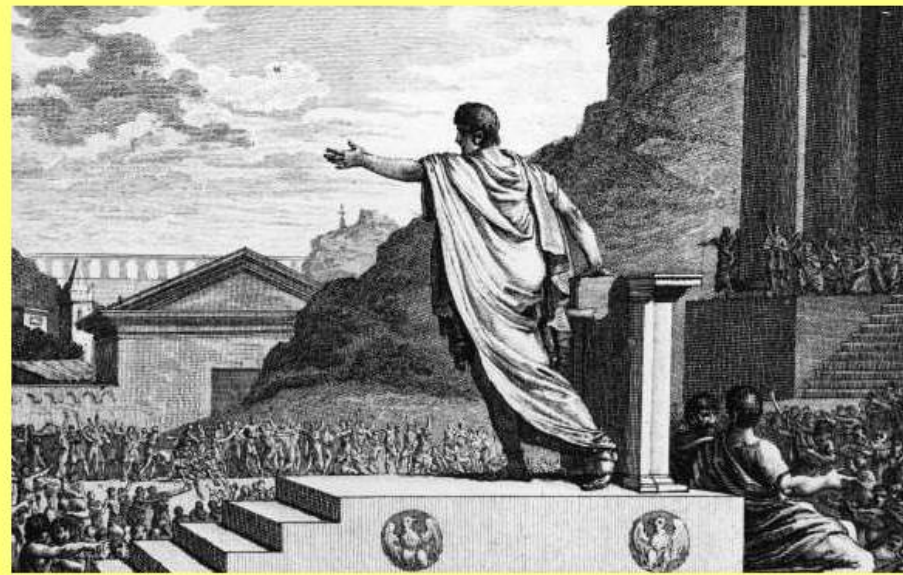

KRIZE A ZÁNİK REPUBLIKY

- 1. ze získaných území - provincie - plynulo do Říma bohatství**
- 2. římsští rolníci odcházeli do války, jejich hospodářství pustla**
- 3. dovoz levného obilí, římsští rolníci se zadlužovali a svá pole prodávali**
- 4. pole koupili bohatí Římané - vznik velkostatků**
- 5. rolníci - odchod do Říma - vzniká římská chudina - kriminalita**
- 6. v římské armádě mohou bojovat jen lidi s půdou, ubývá vojáků**
- 7. bratři Gracchové - reforma - rozdělit půdu velkostatkářů mezi rolníky - zavraždění**
- 8. v Římě - boj o moc mezi bohatými**

ŘÍMSKÉ PROVINCE

PER CAPITA INCOME IN THE PROVINCES OF THE ROMAN EMPIRE IN 14AD

bratři Gracchové

526

SPARTAKOVO POVSTÁNÍ

(73 - 71 př.n.l.)

- Spartakus (109 - 71 př.n.l.)
- pocházel z Thrákie
- sloužil v pomocných římských jednotkách
- uprchl, byl však zajat a prodán do gladiátorské školy v Capui

Lentulus Batiatus, majitel školy

Víte, kdo to byli gladiátoři?

rt

Thracian

Samnite

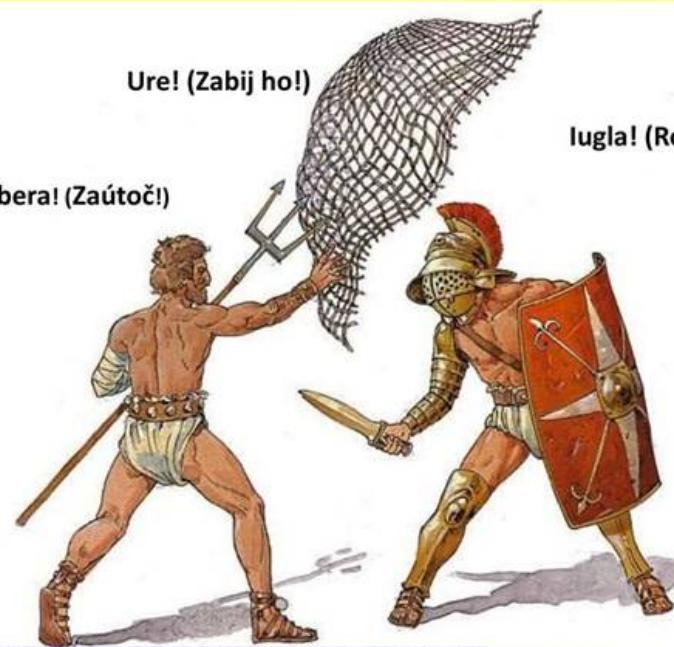
Retiarius

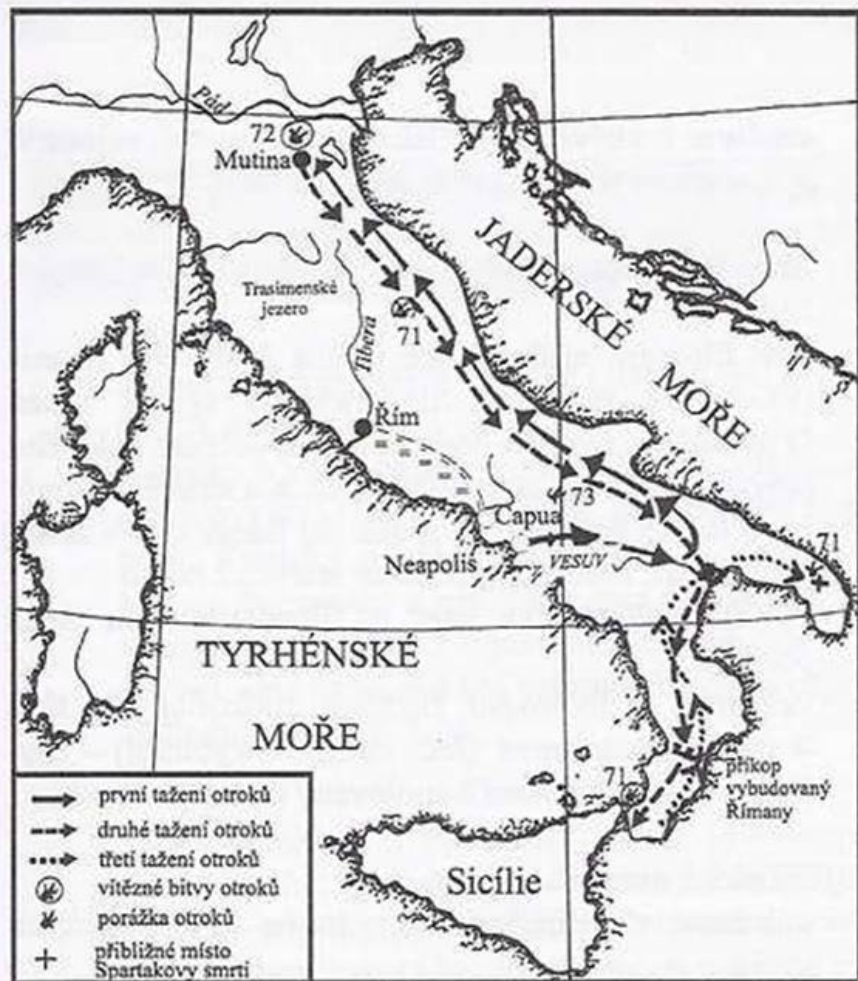

Ure! (Zabij ho!)

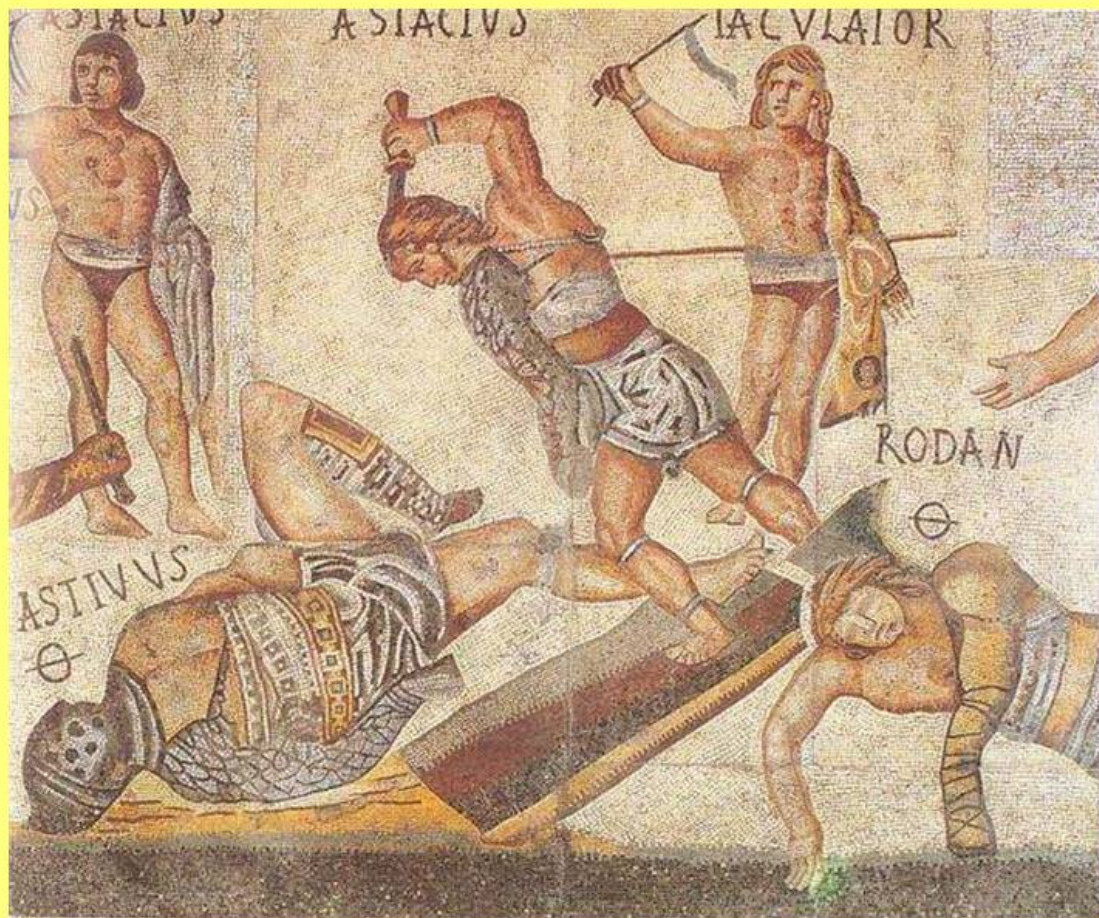
Iugla! (Rozsápej!)

Verbera! (Zaútoč!)

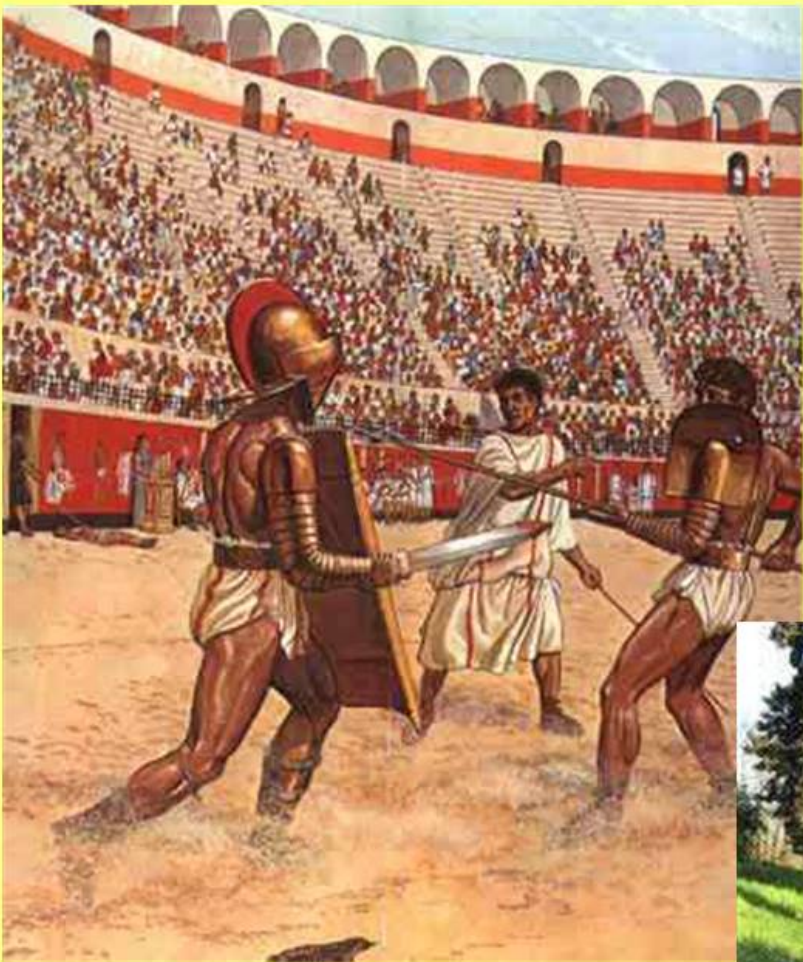

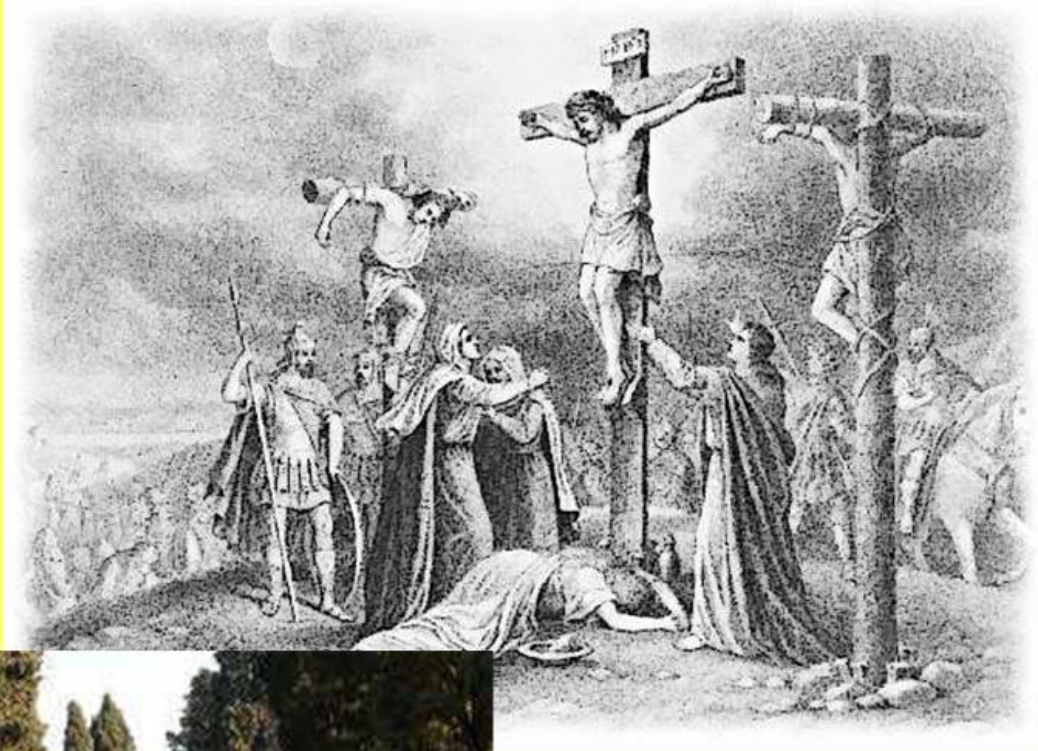
Spartakovo povstání (73–71 př. n. l.)

souboj gladiátorů

aréna

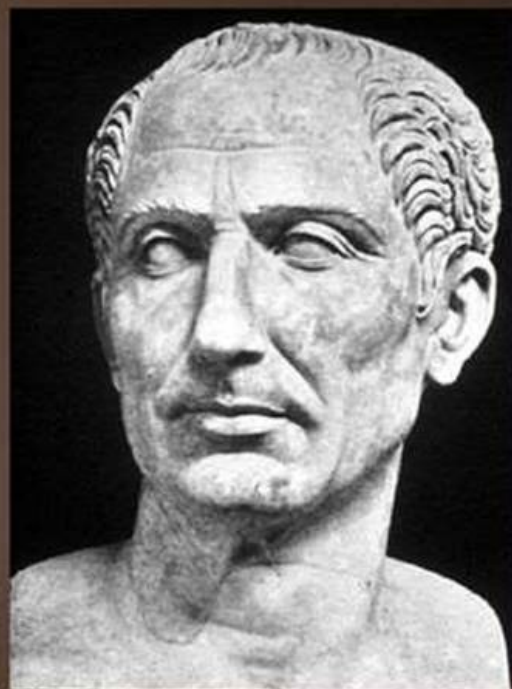
místo ukřížování dnes

SPARTAKOVO POVSTÁNÍ

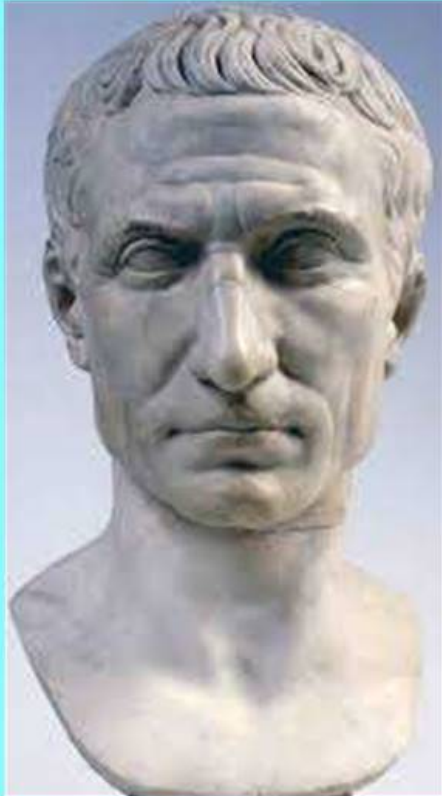
1. 1. stol. př. n. l.
2. v Římě rozšířena práce otroků - doly, pole, dílny, lékaři, umělci, sluhové
 - považováni za věci, časté vzpoury
3. gladiátoři - otroci bojující pro pobavení Římanů
4. Spartakus - gladiátor - zorganizoval největší povstání otroků
5. útěk z gladiátorské školy, odchod na sopku Vesuv, porážka Římanů
6. tažení na sever, přidávali se další otroci
7. rozdělili se pod Alpami - část na sever, část na jih
8. poraženi, 6000 otroků ukřižováno

Gaius Julius Ceaser

- ▶ 100 – 44. př.n.l.
- ▶ Římský státník, spisovatel a řečník
- ▶ Vojevůdce a politik
- ▶ Jeden z nejmocnějších mužů antické historie
- ▶ Sehrál klíčovou roli v procesu zániku římské republiky a její transformace v monarchii
- ▶ Společně s Pompeiem a Crassem vytvořili vládu tří mužů – 1. triumvirát(100 př.n.l.)

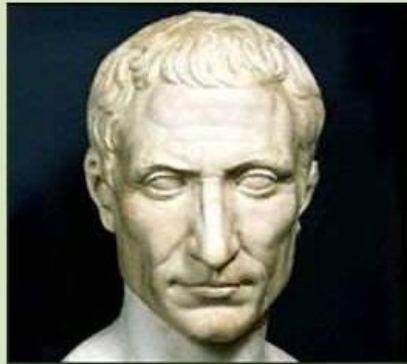

CAESAR

1. triumvirát

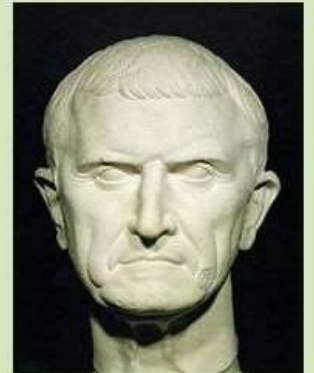
- 60 př. Kr. – dohoda – spolek 3 nejmocnějších mužů Říma - Caesar, Pompeius a Crassus – **tzv. triumvirát** – rozdělili se vládu v říši

Caesar

Pompeius

Crassus

Gaius Julius Caesar (100 – 44 př. n. l.)

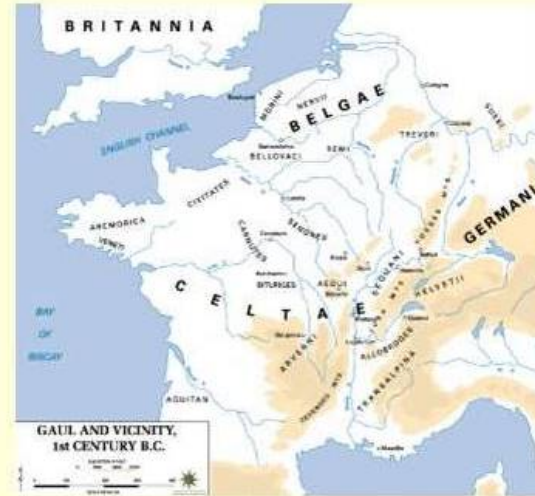

- dostal r. 59 př. n. l. do správy Galii

Znáte původní obyvatelé Galie?

- Caesar se rozhodl dobýt celou Galii

PODPORA ARMÁDY

Překročení Rubiconu

- 53 př. Kr. – padl Crassus – Pompeius se bál úspěchů Caesara – vyzval ho, aby rozpustil své vojsko a vrátil se do Říma
- **Caesar přesto s vojskem překročil řeku Rubicon** – výrok: „*Alea iacta est!*“ = „*Kostky jsou vrženy!*“
- Začala nová občanská válka

Caesar na cestě k moci

- **49 BC překročí řeku Rubikon**
- **45 BC získal Caesar vládu nad celým římským státem**
 - přiděly půdy bezzemkům + chudině bezplatné přiděly obilí
 - **uklidňuje situaci v Římě**
- **Jmenován doživotním diktátorem**

Caesar

- vyhrál v občanské válce –
prohlášen doživotním
diktátorem
- i další úřady
- ponechal formálně republiku,
ale jednal jako samovládce -
vlastní mince, titul imperátor,
celopurpurová tóga
- Nejkratší vojenské hlášení:
• „*Veni, vidi, vici!*“
(po porážce pontského krále)

- ✗ Caesar zavedl řadu reforem (změn)
- ✗ podpora provincií
- ✗ zlepšil postavení chudiny
- ✗ omezení moci senátu (*nechal Římě vyvěšovat zápisy z jeho jednání → kontrola veřejnosti, předchůdci současných novin*)
- ✗ reforma kalendáře – juliánský kalendář (365 dní v roce, jednou za 4 roky 366 dní)

Caesarova smrt

- Caesar byl zavražděn **15.3. 44 př. n. l.** v senátu
- spiknutí vedli Brutus a Cassius

GAIUS JULIUS CAESAR

1. STOL. PŘ. N. L.

1. problémy - piráti ovládli Středozevní moře

- správce Hispánie si počínal na svěřeném území jako samovládce**
- války na východě**

2. všech těchto potíží zbavil Řím Pompeius, velkou oblibu si získal i Caesar

3. Caesar - obratný politik, vynikající vojevůdce a řečník

4. první triumvirát - vláda 3 mocných Římanů - Caesar, Pompeius, Crassus

5. Caesar - správce provincie Galie, rozšířil území - boje s Galy, oblíben mezi vojáky

6. válka mezi Pompeiem a Caesarem - o moc

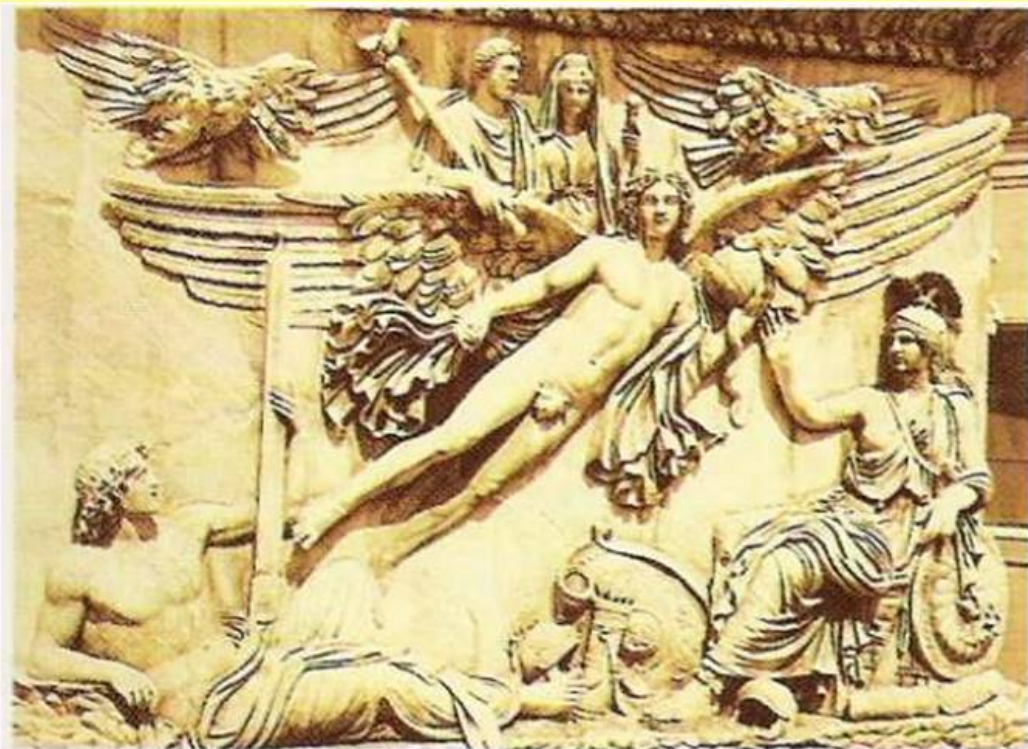
7. Caesar překročil řeku Rubikon - Kostky jsou vrženy, ovládl Řím, stal se diktátorem

8. později se nechal zvolit do dalších úřadů, chtěl zajistit klid v Římě, pečoval o armádu, rozvoj řemesel, reforma kalendáře - juliánský, dbal o blaho všech občanů

9. strach z konce republiky - zavražděn, nástupcem stanovil Oktaviána Augusta

Římské císařství - principát

Principát

1. - 3. stol. n. l.

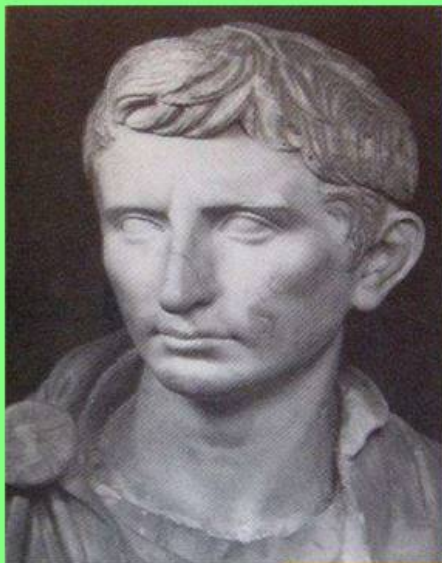
1. principát - raná forma císařství
2. senát ztrácí význam, rozhoduje císař
3. císař se opíral o armádu
4. odpůrci císaře trestáni

OKTAVIÁN AUGUSTUS

.....a tento Oktavián
Augustus bývá zván
jako první císař Říma
(27 př.n.l. – 14 n.l.)

založil 2. triumvirát
soupeř Markus Antonius
spojil se s egyptskou královnou
Kleopa\trou

Oktavián nakonec zvítězil v bitvě
u Actia v roce 31 př.n.l. a přivlastnil
si většinu titulů svého otce.

Marcus
Antonius

Římská říše v 1. století př. Kr.

Octavianus Augustus

- 30 př. Kr. si **podmanil Egypt** a vrátil se do Říma jako vítěz
- **27 př. Kr.** se naoko vzdal úřadů – senát jej „přesvědčil“ k návratu
- **První římský císař**
- Titul **Augustus** (Vznešený)
- Forma vlády – **principát**
 - republikánské úřady jsou zachovány, ale císař je v každém z nich **první (princeps)**
 - císař stojí **v čele armády a náboženství**

Augustova vláda (27 př. Kr. – 14 n. l.)

- **Obnova míru** po občanských válkách (ale na hranicích boje s Galy a Germány)
- Snaha zabezpečit hranice na Rýně a Dunaji – budován **limes Romanus** = soustava opevnění
- Stavba **silnic** a založení **pošty**
- Zřízení osobní **císařské gardy** (pretoriáni)
- **Podpora umění** – básníci **Vergilius** (epos *Aeneis*) a **Ovidius** (*Proměny, Umění milovat*)
- **Nové stavby v Římě** („*Převzal jsem město z cihel a zanechal po sobě město z mramoru.*“) – císařský **palác na Palatinu, chrám Pantheon**

Augustovy stavby - Palatin

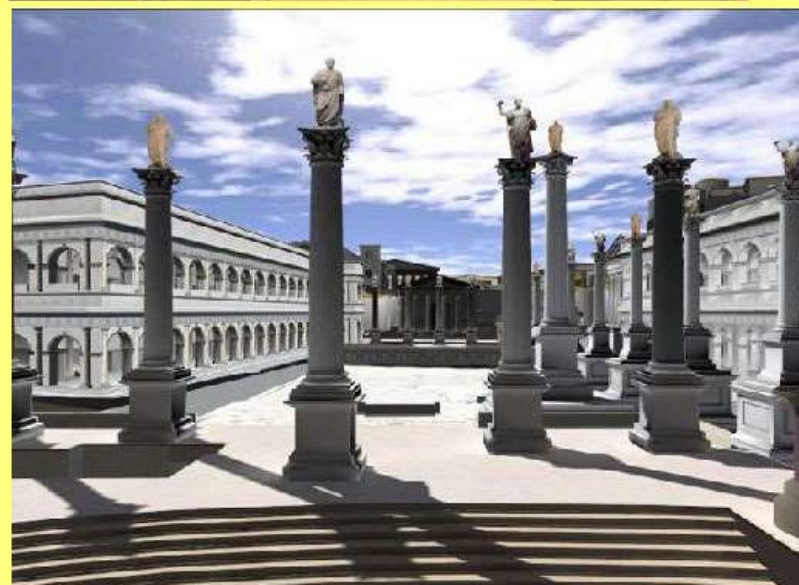
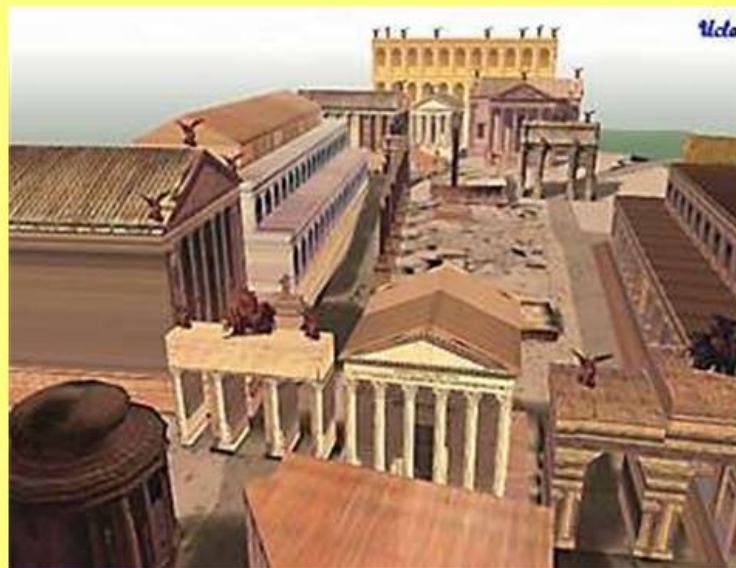
mince

Augustovy stavby - Pantheon

model

likvidace odpůrců za 2. triumvirátu

OKTAVIÁN AUGUSTUS

1. stol. př. n. l.

- 1. po smrti Caesara - občanská válka mezi příznivci a odpůrci Caesara**
- 2. vznik druhého triumvirátu - Marcus Antonius, Oktavián Augustus a Lepidus**
- 3. Oktavián porazil Marca Antonia v bitvě u Actia , ovládl Egypt a zmocnil se vlády**
- 4. nazýval se princeps - první muž v říši - vznikl způsob vlády nazývaný principát
je to první fáze římského císařství**
- 5. zachována republika, ale hlavní slovo měl princeps**
- 6, opíral se o armádu, ale zahraniční záležitosti řešil mírovou cestou**
- 7. rozvoj stavitelství, podpora umění**
- 8. před svou smrtí stanovil svého nástupce - Tiberius**

CÍSAŘI ZA PRINCIPÁTU

TIBERIUS - úsporná opatření

CALIGULA - krutovláda

CLAUDIUS - soustava císařských úředníků, výstavba silnic, připojil jih Británie

NERO - pronásledování odpůrců, podpálení Říma

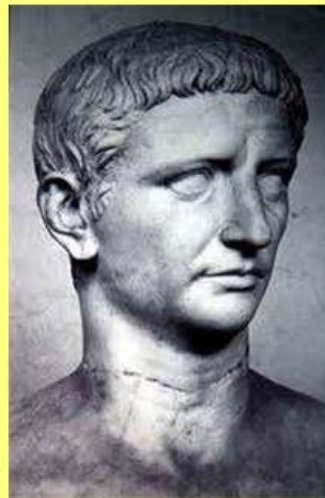
Tiberius

Caligula

Claudius

Nero

Tiberius (14-37 n. l.)

- **Augustův nevlastní syn**
- Zkušený úředník, **císařem** se stal až **ve stáří**
- Po Augustovi zbyla prázdná pokladna – zavedl **úsporná opatření**
- **Nepopulární**, řada vzpour
- Začal své odpůrce trestat podle tzv. **zákona o urážce majestátu** – vlna udavačství
- Stáhl se na **ostrov Capri**, kde dožil v samotě (prý jej zde zabil Caligula)
- **Pohřeb v Římě** – davy volaly „*Tiberia do Tiberu!*“

Caligula (37-41 n. l.)

- **Tiberiův vnuk**
- Zprvu nadějný, ale propadl **psychické chorobě**
- Motto: „*At si nenávidí, jen když se nás bojí!*“
- **Vraždy** příbuzných i senátorů, zabrání majetku
- Dal se **uctívat jako bůh**
- Bouřlivý **milostný život**, nevěstinec v paláci
- Namísto vlády se účastnil závodů a gladiátorských her
- Ničil římské památky
- **Odstraněn vlastní gardou**

Claudius (41-54 n. l.)

- **Caligulův strýc**
- Zkoumal kulturu **Etrusků**
- **Outsider**, bojácný, churavý, nepřipravený na vládu
- **Dobytí Británie** – nová provincie Říma, centrem osada **Londinium**
- Třetí žena – hříšná **Messalina**
- Čtvrtá žena – **Agrippina** – donutila jej adoptovat svého syna Nerona a poté **Claudia otráвила** houbami

Nero (54-68 n. l.)

Neronova vláda

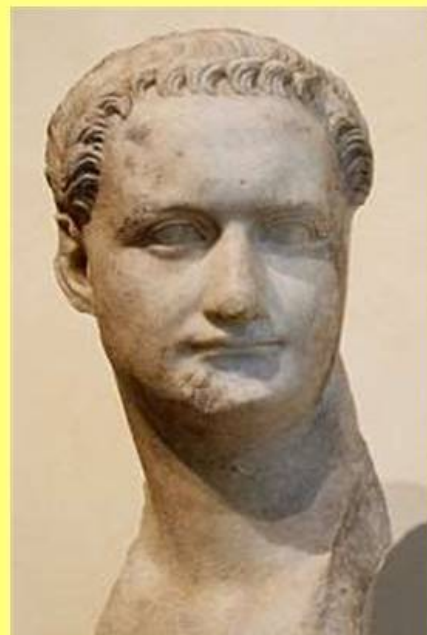
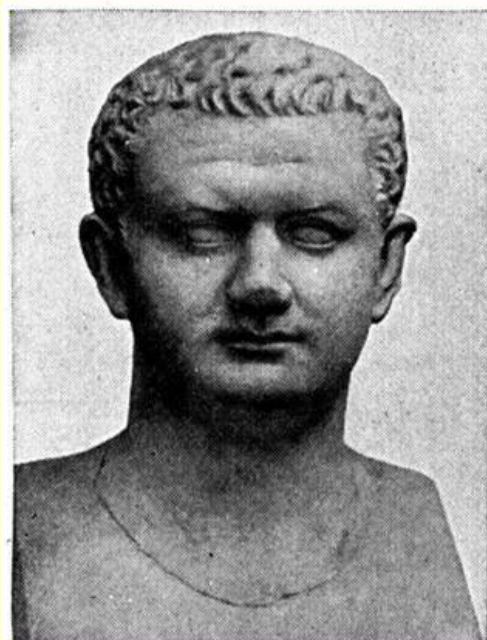
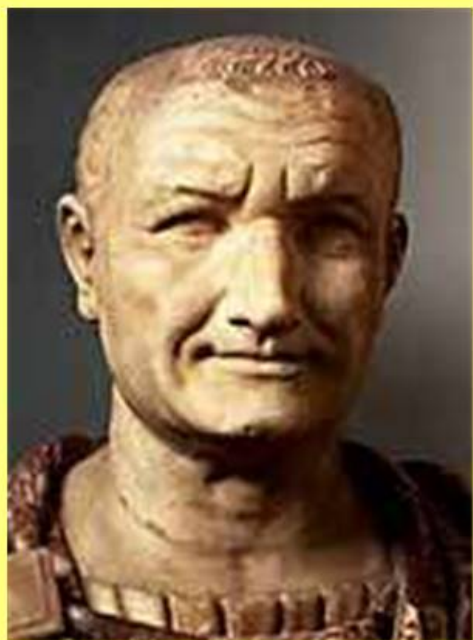
- **Dal zabít většinu své rodiny**
- Filozof **Seneca** a spisovatel **Petronius** – nucená sebevražda
- Považoval se za **nejlepšího umělce** a sportovce
- Údajně dal **zapálit Řím**, aby napsal báseň o Tróji
- **68 n. l. vzpoura** vojáků a pretoriánů – Nero utekl a **spáchal sebevraždu** („*Jaký to umělec ve mně hyne!*“)
- **Odras v románech:**
 - J. Loukotková – *Není římského lidu*
 - H. Sienkiewicz – *Quo vadis*

FLAVIOVCI

VESPASIANUS - urovnání poměrů v říši

TITUS - výbuch Vesuvu, zničeny Pompeje

DOMITIANUS - budování opevnění na hranicích - limes Romanus

Flaviovci

- **Nero nezanechal dědice** – jednotlivé legie vyhlásily za císaře své velitele – vzájemný **boj o moc**
- Vítěz – **Flavius Vespasianus** – **vládl 69-79** n. l., proslul šetrností (např. zdanění záchodků)
- Poté vládli jeho synové – **dynastie Flaviovců** (do r. 96)

Hlavní události:

- Židovská válka – **r. 70 poraženo povstání Židů v Judeji** – zboření Chrámu v Jeruzalémě a rozchod do diaspory
- **R. 79 výbuch sopky Vesuv** – zničení Pompejí, Stabií a Herkulanea
- **R. 80 otevřena v Římě nová aréna - Colosseum**

Pompeje

Pompeje

- Město s **5000 obyvateli**
- Netušili, že **Vesuv** je sopka
- **24. 8. 79 výbuch** – žhavá hornina padala na město
- **Panika**, pokusy o útěk, uvěznění lidí v domech
- Lidé **umírali udušením**
- Svědectví – **Plinius mladší** – pozoroval výbuch
- Popel město zakonzervoval – **jediné zcela dochované antické město** – domy, malby, nápisy, odlitky těl...

Pompeje

Colosseum

Colosseum

- Založil **Vespasianus**
- Stavělo se **8 let**
- Název podle **zlaté sochy Nerona**
- **Otevřeno r. 80** – krvavé stodenní zápasy
- Kapacita **70 tis. diváků**
- 178 m dlouhé, 156 m široké, 50 m vysoké, 4 patra
- **5 částí hlediště** podle společenské vrstvy
- **Ženy** seděly odděleně nahoře
- **Vstup zdarma**, rozdávány známky s místem k sezení

Colosseum – průběh her

- **Dopoledne – hry se zvířaty** (lvi, leopardi, medvědi...)
- **Popravy** - předhození trestanců šelmám
- **Odpoledne – zápasy gladiátorů** (různé typy podle zbraní)
- Zvolání: „*Ave Caesar! Morituri te salutant!*“
- **Císař rozhodoval o výsledku**
 - **palec nahoru** = smrt
 - **palec v pěsti** = ušetření
- Mohli si vybojovat **dřevěný meč** = **svobodu**

Římská říše v 2. století n. l.

KOLONÁT

1. málo otroků - vznik kolonátu
2. kolonát - otroci propuštění, pronajali si půdu od velkostatkářů, odváděli dávky v penězích nebo vypěstovaných plodinách
3. jejich práce výhodná, na rozdíl od otroků měli na práci zájem

ADOPTIVNÍ CÍSAŘI

TRAJÁN - největší rozloha římské říše

HADRIÁN - budování obranného valu v Británii, provincie na úrovni Říma
rozvoj hospodářství a umění, zlepšení postavení otroků

MARCUS AURELIUS - boje s Germány, zastavil je, vynikající filozof

Adoptivní císaři – Traianus (98-117)

- **První císař**, který pocházel z **provincie** (Hispanie)
- **Adoptován** předchozím císařem – zahájil **vládu tzv. adoptivních císařů** (každý si vychoval nástupce již za života)
- Hlavním cílem **expanze** – dosáhl **největšího územního rozsahu** říše
- Dobyl bohaté **území Dácie** – dnešní Rumunsko
- **Památky** – **Traianův sloup**, přístav **Ostie** u Říma

Traianus - památky

Traianův sloup v Římě

Přístav Ostie - rekonstrukce

Hadrianus (117-138)

- **Traianův adoptivní syn**
- **Cestoval** po celé říši
- Cílem udržení a **obrana říše** – budoval **limes Romanus** (zbytky – např. **Hadriánův val**)

Památky:

- **Andělský hrad** – původně Hadriánovo mauzoleum
- **Hadriánova vila** v Tivoli

Hadrianus - památky

Hadriánův val v Anglii

Andělský hrad v Římě

Hadrianus – vila v Tivoli

Foto: Remondino Luciani - www.tivoli touring.com

Marcus Aurelius (161-180)

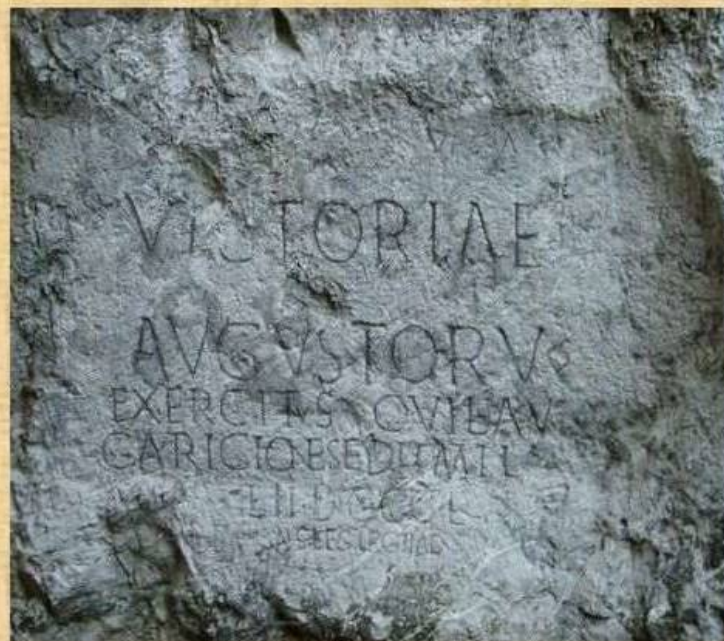
- „Filosof na trůně“
- Autor knihy *Hovory k sobě*
- **Boj proti germánským kmenům** (Markomani a Kvádové) – tzv. **markomanské války** – poblíž našeho území
- **Zemřel na mor u Vídně**
- **Památky** – sloup v Římě, nápis v Trenčíně, zbytky římských táborů na Moravě
- **Syn Commodus** – rád bojoval v arénách – viz **film Gladiátor**

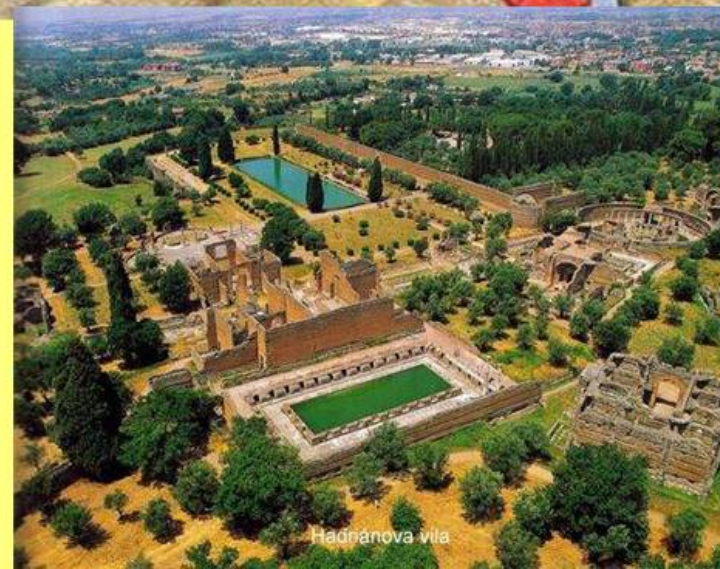
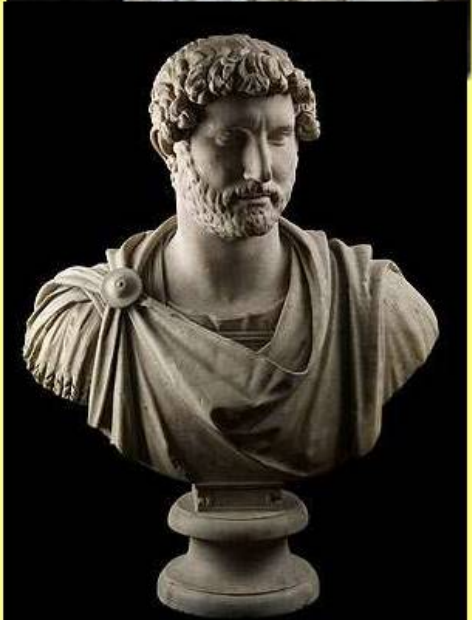
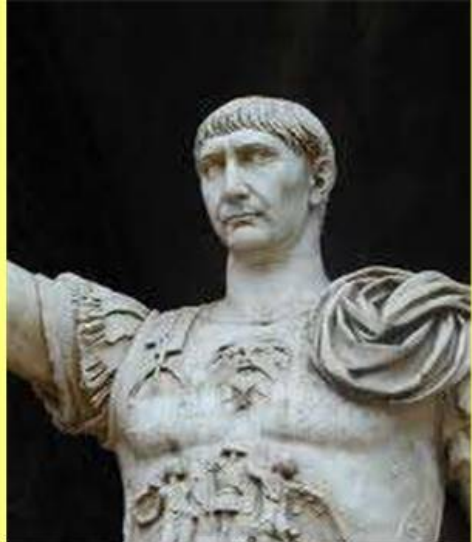
Marcus Aurelius - památky

Sloup Marka Aurelia v Římě

Nápis v Trenčíně

KRIZE ŘÍMA

2. - 3. stol.

1. útoky Germánů
2. zvyšování daní
3. koloni nemohli daně zaplatit, opouštěli pozemky
4. znehodnocování měny
5. naturální směna
6. úpadek řemesel
7. střídání císařů - dosazovala je armáda - vojenští císaři

Krise římské říše ve 3. století

PROJEVY KRIZE:

- Zemědělská krize a **rozklad kolonátu** (proč?) - chudnutí rolníků
- **Vláda tzv. vojenských císařů** – velitelé prohlášení svými legiemi za císaře, vystřídaly se jich desítky, vzájemně válčili a zabíjeli se (jen jeden zemřel přirozenou smrtí)
- **Pronásledování křesťanů** (proč?)
- První **útoky barbarů**

ŘEŠENÍ – obnova císařské autority – **nástup Diokleciána** a zřízení **nové formy vlády - dominát**

POZDNÍ ŘÍŠE ŘÍMSKÁ - DOMINÁT

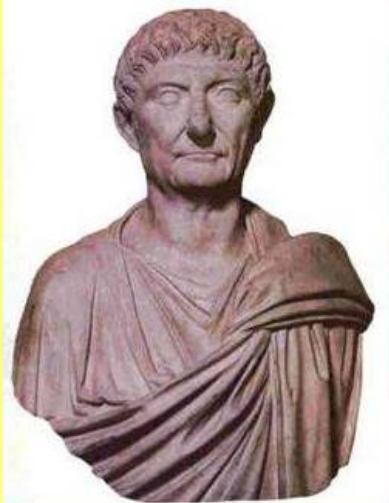
3. - 5. STOL. PŘ. N. L.

DIOKLETIANUS

1. nastolil neomezenou vládu císaře, císař vystupoval jako pán - vznikl dominát
2. císař může vydávat zákony, je nejvyšším soudcem, senát ztratil své postavení
3. zavedl maximální ceny, hranice chránily stále pohraniční jednotky, na opuštěných pozemcích usadil barbary
4. vládl se spolucísařem

palác ve Splitu

rozloha říše

lázně

KONSTANTIN

1. přenesl své sídlo do Konstantinopole na východě
2. nařídil, aby kolonát i řemesla byla dědičná - chtěl oživit hospodářství
3. edikt milánský - zrovnoprávnil křesťanství s ostatními náboženstvími

lázně

Konstantinův oblouk

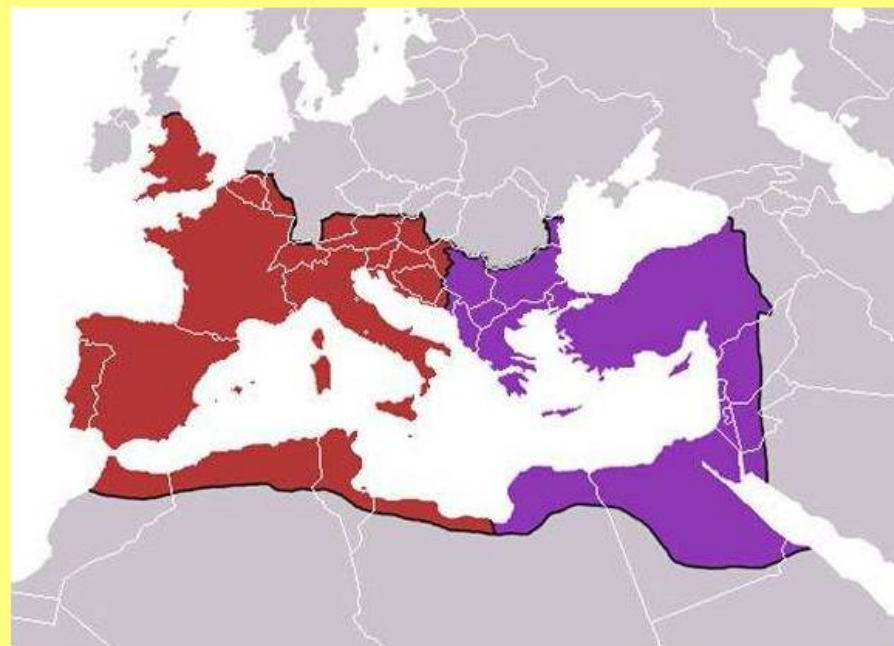

Založení Konstantinopole

ROZPAD ŘÍMSKÉ ŘÍŠE

1. r. 395 se říše římská rozpadla na západořímskou a východořímskou
2. ve 4. a 5. stol. byla římská říše napadána barbary, hlavně Germány
3. císaři v západořímské říši slabí, vládli za ně vojenští velitelé
4. vpády Germánů
5. r. 476 zanikla západořímská říše - zničena Germány

kapitulace

